

Datum: 21 augustus 2023

Aan: Leden van de gemeenteraad.

Van: J.A. de Boer MSc, burgemeester, M. Huisman, raadsgriffier

Onderwerp: Procedure bij vermoedens van integriteitschendingen door politieke ambtsdragers.

Bij de behandeling van het Protocol vermoedens integriteitsschendingen politieke ambtsdragers in de commissie Bestuur en Middelen op 13 maart 2023 is gevraagd om meer duidelijkheid over het eventueel opnemen van een externe vertrouwenspersoon in het protocol en de rol van het presidium in dit kader. Hiervoor is informatie ingewonnen bij de VNG, het NGB, de NVVR en een aantal gemeenten. Wij komen tot de conclusie dat een extern vertrouwenspersoon voor de raad geen toegevoegde waarde heeft. Voorts is het protocol een het beleid bedoeld voor bestuurlijke integriteit in brede zin, waarbij gedacht kan worden aan onderwerpen als belangenverstrengeling, verboden handelingen en omgaan met informatie.

In deze memo treft u een nadere toelichting aan.

Extern vertrouwenspersoon / positie burgemeester.

De burgemeester heeft in artikel 170 van de Gemeentewet een belangrijke taak toebedeeld gekregen, namelijk het bevorderen van de bestuurlijke integriteit van de gemeente. In dit kader lijkt het logisch dat de burgemeester vanuit deze wettelijke taak het voortouw neemt als sprake mocht zijn van (vermoedens) van integriteitsschendingen.

In het ter besluitvorming aangeboden protocol is aan de burgemeester een verkennende en regisserende rol toegekend. Met de verkennende rol wordt bedoeld op de eerste screening bij meldingen (vooronderzoek). De regisserende rol heeft betrekking op de te nemen processtappen, de voortgang, de communicatie en de zorgvuldigheid die daarbij in acht moet worden gehouden. Een feitenonderzoek wordt altijd door een externe onderzoekscommissie uitgevoerd.

In artikel 3 van het protocol is opgenomen dat de burgemeester de eerste screening doet bij een melding. Dat de burgemeester de eerste screening bij meldingen doet, heeft een aantal voordelen:

- hij wordt vanuit zijn functie geacht boven de partijen te staan;
- hij is bekend met de lokale bestuurlijke constellatie;
- hij kan steunen op deskundigheid bij de griffie(r) en de gemeentesecretaris als het om een wethouder gaat;
- hij kan ambtelijk laten nagaan of er aanwijzingen zijn voor gestelde malversaties;
- hij kan in voorkomende gevallen om advies vragen bij de Commissaris van de Koning, bijvoorbeeld als de integriteit van de gemeente in het geding is.

De griffier is bij de gesprekken in de eerste screening aanwezig en maakt hiervan een verslag (vastgelegd in artikel 3, lid 1).

Naar aanleiding van de screening concludeert de burgemeester dat er wel of geen feitenonderzoek nodig is.

Er zijn echter ook gemeenten die ervoor hebben gekozen gebruik te maken van een externe onderzoeks- of integriteitscommissie of een externe vraagbaak/trouwenspersoon. In het wettelijk kader is hierover weinig vastgelegd en vanuit het Rijk zijn op dit punt (nog) geen richtlijnen of modellen ontwikkeld.

In de gemeente Eindhoven, als voorbeeld, is een externe vraagbaak/trouwenspersoon beschikbaar voor alle politieke ambtsdragers. De vertrouwenspersonen (griffier, gemeentesecretaris) en de externe vertrouwenspersoon zijn beschikbaar als vraagbaak en bieden ondersteuning aan personen die overwegen of voornemens zijn een melding te doen (oriëntatiefase). Een raadslid dat twijfelt overlegt vervolgens met de griffier en een wethouder overlegt in zo'n geval met de gemeentesecretaris. Ook de gemeente Wassenaar heeft gekozen voor een externe vertrouwenspersoon integriteit en ongewenste omgangsvormen voor de politieke ambtsdragers.

In de commissie Bestuur en Middelen is reeds aangegeven dat de griffier bij alle stappen van het proces betrokken is, maar dat de burgemeester bestuurlijk verantwoordelijk blijft voor het proces en de zorgvuldigheid. Ook is aangegeven dat het degene die een melding overweegt vrij staat een toehoorder of adviseur naar keuze mee te nemen naar een gesprek. Gelet hierop en het feit dat de griffer en gemeentesecretaris ook als vertrouwenspersonen kunnen worden benaderd, zien wij in het van gemeentewege aanwijzen van een vast extern vertrouwenspersoon geen meerwaarde.

Rol van het presidium.

Als de burgemeester oordeelt dat er geen feitenonderzoek nodig is, hebben de melder en de betrokken politieke ambtsdrager nog de mogelijkheid een verzoek tot het houden van een feitenonderzoek in te dienen bij het presidium (artikel 3, lid 3).

Een concept-onderzoeksopdracht voor een feitenonderzoek wordt ook voorgelegd aan het presidium.

Er zijn gemeenten die gebruik maken van een aparte integriteitscommissie bestaande uit externen (bijvoorbeeld de gemeente Bloemendaal) of uit een aantal fractievoorzitters (bijvoorbeeld de gemeente Ede). Wij zijn daar geen voorstander van. De regisserende functie is belegd bij de burgemeester en het is belangrijk dat de raadsfracties in een dergelijk stadium van de melding op de hoogte moeten zijn van de situatie en worden betrokken in het proces. Daarmee wordt ook de positie van de burgemeester minder kwetsbaar. Vanzelfsprekend dient bij alle stappen in het proces de grootste mate van zorgvuldigheid te worden betracht, zeker ook bij deze stap omdat hiermee de kring van geïnformeerde personen groter wordt.

In artikel 5 van het protocol is opgenomen dat een feitenonderzoek wordt uitgevoerd door een externe commissie. Aan de hand van een onderzoeksopdracht kan worden bepaald welke specifieke expertise nodig is voor het betreffende onderzoek.

Tenslotte wijzen wij u nog op het handboek integriteit voor politieke ambtsdragers van decentrale overheden van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Dit handboek is in mei 2023 uitgebracht. Hoofdstuk 4 van dit handboek bevat handvatten en aandachtspunten over de omgang van (vermoedens van) integriteitsschendingen en onderzoeken.

[Handboek integriteit beschikbaar voor gemeenten, provincies en waterschappen | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)